

Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi

İstanbul'daki Kamu Hastanelerinde Görev Yapan Sağlık Çalışanlarının Genel Profili

Nuran AKYURT^{a,*}

^a *Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı, Sağlık Hizmetleri MYO, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye*

* *Sorumlu yazarın e-posta adresi: nakyurt@hotmail.com*

ÖZET

Bu çalışma ile İstanbul Kamu Hastanelerinde görev yapan sağlık çalışanlarının sosyo-demografik özelliklerini, çalıştıkları kurumlara ulaşımında yaşadıkları güçlükleri, iş yerinde geçirdikleri zaman aralığını, iş yüklerini belirlemeyi amaçladık. İstanbul gibi sağlığın kalbi olan bir şehirde yaşayan/çalışan sağlık çalışanlarının genel profilini ve sorunlarını belirlemeye çalıştık.

Kesitsel bir araştırma olarak planlanan bu çalışmada, İstanbul ili genelinde 50 ve üzeri yataklı hastanelerin sağlık çalışanları temel alınmıştır. Çalışmaya 1237 sağlık çalışanı katılmıştır. Bunlardan 755'i kadın, 482'si de erkektir. Çalışmada, sağlık çalışanlarının demografik özellikleri ve iş ortamını ve koşullarını belirlemeye yönelik ifadeler yer verilen anket formu uygulanmıştır.

Kamu hastanelerinde çalışan 1237 sağlık personelinin %61'i kadın, %39'u erkek personeldir; %48,6'sı bekâr, %46,7'si evli ve %4,7'si ise dul/boşanmış olarak medeni durumunu belirtmiştir. Aynı zamanda sağlık personelinin %23,6'sı 10 yıl ve üzeri çalışma tecrübesine sahipken, %31,2'si 5-9 yıl arası, %45,2'si ise 5 yıl ve daha az çalışma tecrübesine sahiptir.

Yaptığı mesleği kendisine uygun bulma oranı %46,8'dir. Literatürde, özellikle doktor ve hemşirelerin yaptıkları işten memnun olmadıkları ve bu meslek gruplarında mesleği bırakmayı düşünenlerin oranlarının yüksek olduğudur. Sağlık çalışanları, sigara ve sigaranın zararları konusunda hastalar tarafından rol modeli olarak benimsedikleri bir gerçektir. Bizim çalışmamızda sigara içme oranının yüksek olduğu (n=484, %39,1) görülmüştür ama sigarayı bırakmaya çalışan (n=130, %10,5) bir grupta vardır. Literatürde sağlık çalışanlarının sosyo-demografik özellikleri ile ilgili ve çalışma ortamlarına yönelik birçok çalışma bulunmaktadır. Yaşanan fiziksel sorunlar stres, baş ağrısı, gerginlik, gastrit, ülser, uyku düzensizliği olarak özetlenirken, çalışma ortamından kaynaklanan sorunlar olarak iş yükünün fazla olması, çalışma arkadaşlarıyla ve üstlerle yaşadıkları problemler, çalışma ortamındaki günlük iş yükünün yoğun ve fazla olması, kuruma ulaşımında yaşadıkları güçlükler sıralanmaktadır.

Bu sonuçlar araştırmamızda elde ettiğimiz bulgularla uyumludur.

Anahtar Kelimeler: *Sağlık çalışanı, Kamu hastaneleri, Profil, Çalışma koşulları, Çalışma ortamı*

General Profile of the Health Workforce in Istanbul's Public Hospitals

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the socio-demographic characteristics of health workers who are employed in the health sector in Istanbul's public hospitals. Furthermore, to determine the difficulty in achieving the workplace, the working hours, the workload, the concerns of the professional future, the possibility of falling into a depression. The general profile and the problems of the health workers living and working in a metropolis like Istanbul, the heart of the health care, were investigated.

In this cross-sectional study serves as a research base, employees of hospitals in the city of Istanbul with a bed capacity of 50 and above. The survey 1237 health workers took part, of whom 755 women and 482 men. A questionnaire which interviewed the demographic features, the working environment and the working conditions of health workers, was applied.

Of the 1237 health workers working in public hospitals are 61 % women, 39 % men; as marital status 48.5% single, 46.7% married and 4.7% widowed / divorced was indicated. Furthermore, 23.6% of them are working more than 10 years, 31.2% between 5 - 9 years, 45.2% less than 5 years in the health sector.

46.8% of employees find their profession for them as suitable. In the literature is written that mainly doctors and nurses are dissatisfied with their profession and the share of people who want to quit the job is high. Health care workers play an important role as a model for patients when it comes to smoking and its dangers. Our study shows that the proportion of smokers among health care workers is very high (N: 484, 39.1%), it is also a group yet are trying to quit smoking (N: 130, 10.5%).

In the literature, there are many studies on the socio-demographic characteristics of the health care workers and their working environment. As physical problems stress, headaches, tension, gastritis, gastric ulcers, sleep disorders are described, high workload, problems with co-workers and supervisors, intensive work, the difficulties of reaching the workplace are listed as problems in the workplace.

These results are consistent with the results obtained in our research.

Keywords: Health workers, Public hospitals, Profile, Working conditions, Work environment

I. GİRİŞ

Çalışma hayatı insan yaşamında çok önemli bir yere sahiptir. Sağlık sektörü hem küresel olarak hem de Türkiye'de öncelikli sektörlerden birini temsil etmektedir. Sağlık sektörünün 7 gün 24 saat hizmet veren bir yapısı olması nedeni ile sağlık çalışanlarının rolü ve sorumluluğu büyüktür. İş yükünün fazla olması, hastalara duygusal destek vermeleri, sağlık hizmetlerinin sunumundaki yetersizlikler, düşük ücret, rol belirsizlikleri, meslekle ilgili gelecek kaygısından dolayı sağlık çalışanları riskli meslek gruplarında yerini almaktadır. Şahin ve ark. (2014), sağlık çalışanlarının çalışma ve sağlık koşullarının iyileştirilmesinin, yapılan işin kalitesini artıracak gibi çalıştıkları sağlık kuruluşlarına başvuran hastaların aldıkları hizmetin kalitesinde ve memnuniyetinde de oldukça artış sağlayacağını belirtmişlerdir[1]. Sağlık hizmetleri hem hizmeti alanlar hem de hizmeti sağlayanlar açısından önemlidir. Hastalara iyi hizmet vermek sadece uygulanan tedavi ve önleyici yöntemlerle değil, sağlık kurumu yöneticilerinin çalışanlarının genel özelliklerini, ihtiyaçlarını bilmesi, mesleki gelecek

kaygılarını ve mesleki sorunlarını belirleyerek buna yönelik iyileştirme çabalarının olması oldukça önem kazanmaktadır.

Literatürde sağlık çalışanları üzerine yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda sağlık çalışanlarının iş ortamından kaynaklanan sorunları olarak mesleki gelecek kaygısı, sigara kullanımı, yorgunluk, tükenmişlik, stres, aile içi sorunlar, depresyon gibi durumlar ortaya konulmuştur. Tüm bu sorunların kaynağı ve bunların çözüm önerilerine yönelik stratejilerin geliştirilebilmesi, iş ortamının iyileştirilmesi için sağlık çalışanlarının genel profilinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik araştırmaların yapılması oldukça önemlidir.

II. VERİ VE YÖNTEM

İyi motive olmuş, iş doyumunu yüksek, tükenmişlik eğilimi düşük ve sağlık gibi multi disiplinler bir hizmet sektöründe stresle başa çıkabilen sağlık çalışanlarının kurumlarına sağladığı yarar oldukça önemlidir. Sağlık çalışanının moralinin ve iş doyumunun yüksek olması hem çalıştığı kurumda daha istekli ve verimli olmasını sağlayacak hem de hizmet sunduğu hastalar açısından memnuniyeti sağlayacaktır. Bu nedenle sağlık çalışanlarının bu üç önemli konuda ne durumda olduklarının belirlenmesi, elde edilen sonuçlara göre gerekli önlemlerin alınarak daha da iyi sonuçlara ulaşabilmesi için teşvik edilmesi hem sağlık kurumu yöneticisi hem de sağlık sistemi açısından oldukça önemlidir. Sağlık çalışanlarında stresle başa çıkma, tükenmişlik eğilimi ve iş doyumunu durumlarının öncelikle meslek grubuna göre nasıl değiştiği ve sonrasında bu değişkenlerin hangi diğer değişkenler tarafından etkilendiğinin incelenmesi için İstanbul'da yer alan kamu hastaneleri ele alınmıştır.

A. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak iki bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketin birinci bölümünde sağlık çalışanlarının demografik ve kişisel bilgileri, ikinci bölümünde ise çalıştıkları kurumun koşullarına yönelik ifadeler yer almaktadır. Araştırma anketlerinin uygulanabilmesi için öncelikle araştırmanın yapılacağı kurum olan kamu hastanelerinin üst yönetiminden resmi izinler alınmıştır.

Kesitsel bir araştırma olarak planlanan bu çalışmaya İstanbul ili genelinde 50 ve 50 üzeri yataklı hastanelerin sağlık çalışanları katılmıştır. Anketleri doldururken kimliklerini belirtmemeleri istenmiş ve anketle toplanan verilerin araştırma dışında kullanılmayacağı konusunda kişilere bilgi verilmiştir. Hastane çalışanlarına iletilen anket formlarında geri dönüş oranı %80,4'dür. Anketlerin uygulanmasında gönüllü öğrenciler kullanılmıştır. Gönüllü öğrencilere anket soruları ve anketin uygulanmasıyla ilgili kısa bir eğitim verilmiştir. Anket formu birebir yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak doldurulmuştur. İş yoğunluğu nedeni ile anketi dolduramayanlardan birkaç gün sonra form eksiksiz olarak teslim alınmıştır. Geri dönüşler sonucunda elde edilen veriler düzenlenmiş, eksik veri sorunu ile yaklaşık 12 anket formu analiz harici tutulmuştur. Verilerin analizi için IBM SPSS 21.0 yazılımı kullanılmıştır. İstatistik analiz tekniği olarak, Ural ve Kılıç (2005), Durmuş, Yurtkoru ve Çinko (2013), İslamoğlu ve Alınacı (2013), Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2005), Altunışık ve arkadaşları (2005), Akgül ve Çevik (2005), ve Bekiroğlu (1998), frekans dağılımları kullanılmıştır [2-8].

III. BULGULAR

Ankete 1237 kişi katılmıştır. Örneklemin çerçevesinin belirlenmesi için yapılan demografik özelliklerin frekans analizlerinde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 1’de; Kamu hastanelerinde çalışan ve ankete katılan sağlık personelinin %61’inin kadın, %39’unun erkek olduğu görülmektedir; Medeni durumuna bakıldığında %48,6’sı bekâr, %46,7’si evli ve %4,7’si ise dul veya boşanmış olarak medeni durumunu belirtmiştir. Aynı zamanda sağlık personelinin %23,6’sı 10 yıl ve üzeri çalışma süresine sahipken, %31,2’si 5-9 yıl arası, %45,2’si ise 5 yıl ve daha az çalışma süresine sahiptir (Tablo 1).

Tablo 1. Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımı

Değişken	Cevaplar	n	Oran
Cinsiyet	Kadın	755	61,03%
	Erkek	482	38,97%
	Toplam	1237	100,00%
Medeni durumu	Bekâr	601	48,59%
	Evli	578	46,73%
	Dul / Boşanmış	58	4,69%
	Toplam	1237	100,00%
Yaş	20 yaş altı	79	6,39%
	20 - 30 arası	722	58,37%
	30 - 40 arası	300	24,25%
	40 - 50 arası	106	8,57%
	50 - 60 arası	30	2,43%
	Toplam	1237	100,00%
Eğitim durumu	Tıpta Uzmanlık	125	10,11%
	Üniversite	255	20,61%
	Meslek Yüksekokulu	365	29,51%
	Sağlık Meslek Lisesi	290	23,44%
	Diğer (Lise)	202	16,33%
	Toplam	1237	100,00%
Hizmet yılı	0 - 1 yıl	127	10,27%
	2 - 5 yıl	524	42,36%
	6 - 10 yıl	332	26,84%
	11 - 15 yıl	136	10,99%
	15 - 20 yıl	60	4,85%
	20 yıl üzeri	58	4,69%
Toplam	1237	100,00%	
Aylık kazancınız	1000 TL altı	334	27,00%

	1000 TL ve üstü	664	53,68%
	Diğer	239	19,32%
	Toplam	1237	100,00%
Çalışma süreniz	5 yıl altı	559	45,19%
	5 - 9 yıl	386	31,20%
	On yıl ve üzeri	292	23,61%
	Toplam	1237	100,00%
Çocuk sahibi	Yok	775	62,65%
	Var	462	37,35%
	Toplam	1237	100,00%

Sağlık personelinin %35,2'sinin hastanede günlük çalışma süresi 8 saat iken, %27,6'sının hastanede günlük çalışma süresi 10 saattir. Sigara içenler %39,1; daha önce sigara kullandığını ancak bıraktığını belirtenler %10,5'dir. Herhangi bir kronik hastalık geçirdiniz mi sorusunu %12,3 evet olarak cevaplamıştır; hiç depresyon geçirdiniz mi sorusuna %31,3 oranında evet cevabı verildiği gözlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma Ortamına Göre Frekans Dağılımı

Değişken	Cevaplar	n	Oran
Hastanede günlük çalışma süresi	5 saat	129	10,43%
	8 saat	435	35,17%
	9 saat	138	11,16%
	10 saat	341	27,57%
	12 saat	158	12,77%
	14 saat	36	2,91%
	Toplam	1237	100,00%
Çalışma nedeniniz nedir	Ekonomik ve zorunlu nedenlerden	618	49,96%
	Sevdiğim için	359	29,02%
	Diğer	260	21,02%
	Toplam	1237	100,00%
Çalıştığınız kurumda idari göreviniz var mı?	Evet	196	15,84%
	Hayır	1041	84,16%
	Toplam	1237	100,00%
Aldığımız eğitim sizi tatmin ediyor mu?	Kesinlikle tatmin ediyor	270	21,83%
	Tatmin ediyor	436	35,25%
	Kararsızım	216	17,46%
	Tatmin etmiyor	252	20,37%
	Kesinlikle tatmin etmiyor	63	5,09%
	Toplam	1237	100,00%

Mesleğinizle ilgili gelecek kaygısı	Evet	459	37,11%
	Hayır	778	62,89%
	Toplam	1237	100,00%
Gelecekte mesleğinizle ilgili ne yapmak istiyorsunuz?	Kendimi geliştirmek istiyorum	335	27,08%
	Mesleğimde ilerlemek istiyorum	373	30,15%
	Kararsızım	287	23,20%
	Başka bir meslek dalına geçmek istiyorum	67	5,42%
	Kendi işimi kurmak istiyorum	49	3,96%
	Yönetici olmak istiyorum	126	10,19%
	Toplam	1237	100,00%
Mesleğinizi isteyerek mi seçtiniz?	Evet	868	70,17%
	Hayır	369	29,83%
	Toplam	1237	100,00%
Sigara içiyor musunuz?	Evet	484	39,13%
	Hayır	623	50,36%
	İçiyordum bırakmaya başladım	130	10,51%
	Toplam	1237	100,00%
Herhangi bir kronik hastalığınız var mı?	Evet	152	12,29%
	Hayır	1085	87,71%
	Toplam	1237	100,00%
Hiç depresyon geçirdiniz mi?	Evet	387	31,29%
	Hayır	850	68,71%
	Toplam	1237	100,00%
Ekonomik sıkıntı çekme	Evet	648	52,38%
	Hayır	589	47,62%
	Toplam	1237	100,00%
İşyerinin fiziksel koşulları nasıl?	İyi	412	33,31%
	Orta	680	54,97%
	Kötü	145	11,72%
	Toplam	1237	100,00%
İş yerine ulaşımında güçlük çekiyor musunuz?	Var	218	17,62%
	Bazen	540	43,65%
	Yok	479	38,72%
	Toplam	1237	100,00%
Günlük iş yükü	Çok ağır	126	10,19%
	Ağır	389	31,45%
	Normal	594	48,02%

	Ağır değil	94	7,60%
	Hiç ağır değil	34	2,75%
	Toplam	1237	100,00%
Mesleğinizi kendinize uygun buluyor musunuz?	Hiç uygun bulmuyorum	113	9,14%
	Pek uygun bulmuyorum	170	13,74%
	Kararsızım	144	11,64%
	Uygun buluyorum	579	46,81%
	Çok uygun buluyorum	231	18,67%
	Toplam	1237	100,00%
Üstlerle ilişkiler	Hiç memnun deđilim	124	10,02%
	Kısmen memnun deđilim	230	18,59%
	Kararsızım	146	11,80%
	Kısmen memnunum	459	37,11%
	Çok memnunum	278	22,47%
	Toplam	1237	100,00%
Çalışma süresinden memnun musunuz?	Hiç memnun deđilim	179	14,47%
	Kısmen memnun deđilim	197	15,93%
	Kararsızım	197	15,93%
	Kısmen memnunum	388	31,37%
	Çok memnunum	276	22,31%
	Toplam	1237	100,00%
Çalışma arkadaşlarıyla ilişkiler	Hiç memnun deđilim	71	5,74%
	Kısmen memnun deđilim	122	9,86%
	Kararsızım	126	10,19%
	Kısmen memnunum	393	31,77%
	Çok memnunum	525	42,44%
	Toplam	1237	100,00%
Fiziki koşullar	Hiç memnun deđilim	217	17,54%
	Kısmen memnun deđilim	240	19,40%
	Kararsızım	173	13,99%
	Kısmen memnunum	471	38,08%
	Çok memnunum	136	10,99%
	Toplam	1237	100,00%

VI. TARTIŞMA

Çalışmamıza, İstanbul'da kamu hastanelerinin çeşitli bölümlerinde çalışan toplam 1237 sağlık personeli katılmıştır. Çalışmada kişisel özellikler ile ilgili olarak yaş, cinsiyet, boy, kilo, çalıştığı klinik, çalışma yılı ve şekli, kronik hastalıklarının varlığı, sigara kullanımı ile literatürden derlenerek oluşturulan günlük çalışma süresi, işe geldiği süre, işinin zorluğu, işe gelmede yaşadığı zorluk, yönetsel görevlerinin ve işinin stresli olup olmadığı gibi bilgiler sorgulandı. Literatürde sağlık çalışanlarına yönelik pek çok çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda sağlık çalışanlarının ortak sorunları olarak stres, baş ağrısı, gerginlik, gastrit, ülser, uyku düzensizliği, çalışma ortamından kaynaklanan sorunlar, iş yükünün fazla olması, çalışma arkadaşlarıyla ve üstlerle yaşadıkları sorunlar, günlük iş yükünün yoğun olması, ulaşım güçlüğü vb. üzerinde durulmuştur [9-14].

Araştırmamıza katılan sağlık çalışanlarının sosyo-demografik ve çalışma ortamına yönelik özelliklerini incelediğimizde; katılanların %61'i kadın, %39'u erkek personeldir; %48,6'sı medeni durumunu bekâr, %46,7'si evli ve %4,7'si ise dul/boşanmış olarak belirtmiştir. Sağlık personelinin %23,6'sı 10 yıl ve üzeri çalışma tecrübesine sahipken, %31,2'si 5-9 yıl arası, %45,2'si ise 5 yıl ve daha az çalışma tecrübesine sahiptir. Yaptığımız çalışmada, çalışma ortamının havalandırması, aydınlatması, iş arkadaşları ile ilişkileri, amirinden destek görüp görmediği gibi fiziki ve sosyal çevre ile ilgili veriler de elde edilmiştir. Sağlık çalışanlarının yaklaşık %55'inin 5 yıl ve üzeri çalışma tecrübesine sahip olduğu belirlenmiş olup sağlık personelinin incelenmesi planlanan olgular için yeterli tecrübeye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Sağlık çalışanlarının %37,3'ü çocuk sahibi olduğunu, %39,1'i sigara kullandığını, %10,5'i ise daha önce uzun bir süre sigara kullandığını ancak bıraktığını belirtmiştir. Herhangi bir kronik hastalığı geçirdiniz mi sorusunu %12,3 evet ile, hiç depresyon geçirdiniz mi sorusunu %31,3 evet ile cevaplamıştır. Örnekleme oluşturan sağlık çalışanlarının %29,5'i meslek yüksekokulu, %23,4'ü sağlık lisesi, %20,6'sı üniversite mezunu iken %10,1'i tıpta uzmanlık belgesine sahiptir. Diğer (Lise) oranı %16,3'tür. Sağlık personeline iş hayatında aldığı eğitimin tatmin edici olup olmadığı sorulduğunda yaklaşık %25,5'i tatmin edici olmadığını belirtirken, %17,5'i kararsız olduğunu ve %57'si tatmin edici olduğunu belirtmiştir.

Sağlık çalışanlarının %70,2'si mesleğini isteyerek seçtiğini, %37,1'i ise mesleği ile ilgili gelecek kaygısı duyduğunu belirtmiştir. Çalışanların yaklaşık %65,5'i mesleğini kendine uygun bulurken %22,8'i uygun bulmamakta, %11,6'sı ise bu konuda kararsız kalmaktadır. Tel, Karadağ ve ark. sağlık çalışanları üzerinde yaptıkları araştırmada, mesleğini kendisine uygun bulma ve yeniden aynı mesleği seçme oranı oldukça düşük çıkmıştır[13]. Bu farkı yaratan meslek grubu %44,0 ile hekimler, %71,0 ile hemşirelerdir. Bizim çalışmamızda ise mesleği kendisine hiç uygun bulmayanların oranı %9,1 aynı mesleği tekrar seçmek istemeyenlerin oranı da %13,7'dir. Ayrıca sağlık çalışanlarının %30,22'si mesleğinde ilerlemek isterken, %27,1'i kendini geliştirmek istediğini, %23,2'si mesleki geleceği ile ilgili yapmak istedikleri konusunda kararsız olduğunu, %5,4'ü başka bir meslek dalına geçmek istediğini belirtmektedir. Kendi işini kurmak isteyenlerin oranı %4, yönetici olmak isteyenlerin oranı ise %10,2'dir. Ekonomik sıkıntı çekenlerin oranı %52,4; ekonomik ve zorunlu nedenlerden dolayı çalışanların oranı %50'dir. Dünya Sağlık Örgütü DSO (2002) verilerine göre, Türkiye'de sigara içme oranı kadınlarda %20-24, erkeklerde %60-65 olmak üzere ortalama %44'tür.

Sağlık çalışanlarının sigara içme durumu ile ilgili Sağlam ve ark. araştırmasında, sigara içme oranının %36,9 olduğu görülmüştür [11]. Bizim 1237 kişi üzerinde yaptığımız çalışmada ise sigara kullananların oranının %39,1 ile biraz daha arttığı bununla beraber uzun yıllar sigara kullanıp da yapılan kampanyaların etkisi ile sigarayı bıraktığını söyleyenlerin oranının da %10,5 olduğu görülmüştür.

Altın ve ark. sağlık çalışanları üzerinde yapılan başka bir çalışmada ise sigaraya başlama sebebi olarak birinci sırada merak konusunun yer aldığı ifade edilmiştir[15]. Yapılan çalışmalarda sağlık çalışanlarının sigara içme durumları ve sayısal oranları göz önüne alındığında bu oranın yüksek olduğu görülmüştür. Üniversitelerin sağlık alanında okuyan öğrencilerle yapılan çalışmalarda sağlık çalışanlarının sigara ve sigaranın zararları konusunda hastalara karşı rol model olmada da önemli bir rol üstlendikleri gösterilmiştir [16-17].

V. SONUÇ

Bu araştırmanın sonuçlarını irdelerken bazı sınırlamaların olduğu göz ardı edilmemelidir. Araştırma verisinin toplanması sırasında soru formlarının katılımcılara dağıtılması ve toplanması katılımcıların birbirlerinden etkilenmesine olanak verebilmektedir. Aynı zamanda mesai saatleri içerisinde veri toplanması, katılımcıların yoğun çalışma koşulları altında soru formunu cevaplarken gösterdiği özeni etkilemiş olabilir. Bu da verilerin niteliğini etkileyebilen bir faktör olarak göz ardı edilmemelidir.

Kişilerin sahip olduğu sosyo-demografik özelliklerinin bilinmesi işyerleri açısından büyük bir önem taşımaktadır. Sosyal, kültürel ve ekonomik faktör, kişilerin çalışma ortamındaki davranışlarını etkilemektedir. Sağlık çalışanlarının yoğun çalışma temposu, uzun süreli ve kesintisiz çalışma ve iş gerilimi diğer iş kollarında çalışanlara göre çok daha çeşitli meslek riskleri ile karşılaşmasına ve sağlıklarının olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır. Çalışanların memnuniyetlerinin artırılması hizmet kalitesinin yükseltilmesine ve hasta memnuniyetinin artmasına neden olacaktır. İşyerlerinde çalışma ortamının iyileştirilmesi, yapılan iş için uygun atmosferin sağlanması, iş veriminin de artmasını sağlayacaktır.

A. ÖNERİLER

Çalışma ortamından kaynaklanabileceği düşünülen sorunların azaltılması ve çalışanların kuruluşlarına ve yaptıkları işe karşı daha iyi motive olmaları, bağlılıklarının güçlenebilmesi için;

- Esnek çalışma saatlerinin uygulanması,
- Lider yönetici sayılarının artırılması,
- Düzenli toplantıların yapılması,
- Dinlenme ortamlarının düzenlenmesi,
- Sosyal aktiviteler/etkinlikler düzenlenmesi,
- İş stresi ile baş etmede gevşeme egzersiz aktivitelerinin yapılması,
- Ödüllendirilme (eğitim fırsatları, başarı sertifikası, maddi kazanım, vb.) mekanizmalarının çalıştırılması gereklidir.

Sonuç olarak, hastane çalışanın iş verimini, iş kalitesini ve sağlığını korumak oldukça önemlidir. Yönetim tarafından bu risklerin takip edilmesi, çalışma ortamında ergonomik ve psikososyal olarak iyileştirmelerin yapılması, iş gücü kaybının azaltılmasında ve kuruma bağlılığın artmasında önemli bir adım olarak nitelendirilebilir.

VI. KAYNAKLAR

- [1] D. Şahin, F. N. Turan, N. Alpaslan, İ. Şahin, R. Faikoğlu, A. Görgülü, “Devlet Hastanesinde Çalışan Sağlık Personelinin Tükenmişlik Düzeyleri”, Archives of Neuropsychiatry, vol. 45, no. 4, pp. 116-121,2008.
- [2] A. Ural ve İ. Kılıç, “Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi, 1. Basım, Detay Yayıncılık, 2005.
- [3] B. Durmuş, E. Serra Yurtkoru, M. Çinko, “Sosyal Bilimlerde SPSS' le Veri Analizi”, 5. Basım, Yayın No: 2519, Eylül 2013.
- [4] H. İslamoğlu, Ü. Alınacı, “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri”, 4. Basım, Yayın No: 3158, Eylül 2014.
- [5] Y. Yazıcıoğlu, S. Erdoğan, “SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri”, Detay Yayıncılık, Ankara, Ocak 2005.
- [6] R. Altunışık, R. Coşkun, S. Bayraktaroğlu, E. Yıldırım, “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, SPSS Uygulamalı”, Sakarya Kitabevi, Sakarya, Ekim 2005.
- [7] A. Akgül, O. Çevik, “İstatistiksel Analiz Teknikleri SPSS'te İşletme Yönetimi Uygulamaları”, Emek Ofset Ltd. Şti., Ankara, 2005.
- [8] N. Bekiroğlu, “Açıklamalı Bioistatistik Terimleri Sözlüğü”, Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul, 1998.
- [9] D. Say Şahin, Ö. Önal, S. Pehlivan Sütlü, A. S. Kılınc, D. Mutluay, “Acil Servis ve Yoğun Bakımda Çalışan Hemşirelerde Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi”, MAKÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, c. 2, s. 2, ss. 81-92, 2014.
- [10] Z. Baykan, F. Çetinkaya, M. Naçar, A. Kaya, M. Ü. Işıldak, “Aile hekimlerinin tükenmişlik durumları ve ilişkili faktörler”, Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, c. 18, s. 3, ss. 122-133, 2014.
- [11] L. Sağlam, R. Bayraktar, E. E. Kadioğlu, H. Acemoğlu, “Smoking Prevalance and the Degree of Nicotine Dependence Among Healthcare Workers at the Ataturk University Medical Facility”, EAJM, vol. 42, no. 2, pp. 74-7, 2010.
- [12] A. Clegg, “Occupational Stress in Nursing: A Review of the Literature. Journal of Nursing Management”, vol. 9, no. 2, pp. 101-106, 2001.
- [13] H. Tel, M. Karadağ, H. Tel, Ş. Aydın, “Sağlık Çalışanlarının Çalışma Ortamındaki Stres Yaşantıları İle Baş etme Durumlarının Belirlenmesi”, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, c.5, s.2, ss. 13-23, 2003.
- [14] H. Şirzai, B. Doğu, P. Erdem, F. Yılmaz, B. Kuran, “Hastane Çalışanlarında İşe Bağlı Kas İskelet Sistemi Hastalıkları: Üst Ekstremitte Problemleri”, Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni, c. 49, s. 2, 2015.
- [15] R. Altın, L. Kart, M. Ünalacak, Y. Dutkun, T. Örnek, “Tıp Fakültesi Hastanesinde Çalışanlarda Sigara İçme Prevelansı ve Sigaraya Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi”, Kocatepe Tıp Dergisi, c.5, s. 2, ss. 63-67, 2004.

[16] R. Durusoy, A. D. Aksan, H. Hassoy, I. Ergin, “Sağlıkçı gençler sigara yasaklarını destekliyor mu? Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Görüşleri”, Türk Toraks Dergisi, c. 12, ss.145-152, 2011.

[17] N. Akyurt, M. Balıkçı, H. Albayrak, “Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Görüntüleme Programı Öğrencilerinin Sigara İçme Durumuna Yönelik Bir Araştırma”, 2. Uluslararası 6. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu, Kuşadası, 25-27 Mayıs 2011.